

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 23 februari 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen om blindhetsersättning.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 301, vilken behandlats av andra lagutskottet, har fru *Rönn-Christiansson m. fl.* hemställt,

»att riksdagen måtte besluta godkänna nedanstående ändringar i förordningen om blindhetsersättning:

1 §. Den som — — — blindhetsersättning. Ersättningen utgår med ett belopp av sexhundrafemtio kronor för år räknat.

2 §. Från rätt — — — undantagna:

- a) utländsk medborgare — — — riket;
- b) den som — — — år;
- c) den som blivit blind efter fyllda sextiosju år;
- d) den som — — — i 5 § sägs;
- e) den som — — — alkoholmissbruk;
- f) den som — — — eller skyddshem;
- g) den som — — — fattigvårdsanstalt;
- h) den som — — — statens bekostnad;
- i) den som — — — honom utgå.

Från rätt — — — uteslutas:

- a) punkten utgår.
- b) den som — — — dylik ersättning.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

I 1 § av *förordningen den 20 april 1934 (nr 105) om blindhetsersättning* stadgas, att den, som saknar synförmåga eller vars synförmåga, sedan ljusbrytningsfel rättats, är så nedsatt att han saknar ledsyn, i förordningen anses som blind samt att han, där ej i förordningen annorlunda stadgas, är berättigad till blindhetsersättning. Ersättningen utgår med ett belopp av femhundra kronor för år räknat.

2 § i förordningen har följande lydelse:

Från rätt till blindhetsersättning äro undantagna:

- a) utländsk medborgare samt svensk medborgare, som författningen icke skall vara mantalsskriven i riket;
- b) den som icke fyllt sexton år;
- c) den som enligt gällande bestämmelser om blindundervisning är skolpliktig;

- d) den som blivit blind efter fyllda sextio år;
 - e) den som uppsåtligen ådragit sig blindhet;
 - f) den som utan giltig anledning vägrar att efterkomma förordnande om läkarbehandling eller behandling å sjukvårdsanstalt, som i 5 § sägs;
 - g) den som uppenbarligen icke efter förmåga söker ärligen bidra till sin försörjning eller är hemfallen åt alkoholmissbruk;
 - h) den som undergår omedelbart för brott ådömt frihetsstraff eller är intagen å interneringsanstalt för återfallsförbrytare, vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare, allmän uppfostringsanstalt, tvångsarbetsanstalt, alkoholistanstalt eller skyddshem;
 - i) den som är eller uppenbarligen bör vara intagen å anstalt för blinda med komplicerat lyte, sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka eller kroniskt sjuka eller å fattigvårdsanstalt;
 - k) den som i annat fall än ovan sagts å anstalt eller eljest åtnjuter kostnadsfri vård på statens bekostnad;
 - l) den vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan att blindhetsersättning rimligen icke bör till honom utgå.
- Från rätt till blindhetsersättning må för viss tid uteslutas:
- a) den som genom grov vårdslöshet ådragit sig blindhet;
 - b) den som i avsikt att erhålla blindhetsersättning avhänt sig eller undandolt inkomst eller egendom av betydelse att kunna inverka på frågan om dylik ersättning.

Utän hinder av vad i första stycket under a) stadgas äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, träffa överenskommelse med främmande stat, att dess medborgare skola i avseende å tillämpningen av denna förordning likställas med svensk medborgare, som författningsenligt skall vara i riket mantalsskriven.

Ansökan om blindhetsersättning skall enligt 3 § ingivas till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden är eller (i vissa fall) författningsenligt skall vara mantalsskriven. Ansökningsenligt skall innehålla, bland annat, nödiga upplysningar för bedömade av sökandens rätt till blindhetsersättning. Där så prövas nödigt, skall sökanden jämväl förete läkarintyg.

Det åligger enligt 4 § pensionsnämnden att snarast möjligt till pensionsstyrelsen avgiva utlåtande rörande sökandens rätt till blindhetsersättning.

Finner pensionsstyrelsen sökanden berättigad till blindhetsersättning, skall styrelsen enligt 6 § utfärda bevis att ersättning blivit honom tillerkänd. Sådant bevis översändes av styrelsen till pensionsnämndens ordförande och tillställas sökanden genom dennes försorg. Över pensionsstyrelsens beslut må klagan ej föras av enskild sakägare (8 §). Kostnaden för blindhetsersättning bestrides av staten (11 §).

Från och med år 1941 har dyrtidstillägg utgått å blindhetsersättning. Enligt *förordningen den 19 maj 1944 (nr 234)* utgör dyrtidstillägget för innevarande budgetåret 208 kronor.

Kostnaderna för blindhetsersättningarna uppgingo under budgetåret 1943/44 till 1 620 011 kronor. I årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 56) har liksom näst föregående år för bestridande av utgifterna för blindhetsersättning begärts ett anslag av 1 600 000 kronor. Antalet blindhetsersättningar har därvid beräknats till 3 207. För dyrtidstillägg å blind-

hetersättningar för budgetåret 1945/46 har i statsverkspropositionen (femte huvudtiteln, punkt 57) upptagits ett anslag av samma storlek som för näst föregående år eller 670 000 kronor.

Vidare må här erinras om vissa bestämmelser i *lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering (nr 434)* och *förordningen samma dag (nr 435) om invalidunderstöd*. Enligt 1 § i förstnämnda lag inträder rätt till folkpension vid varaktig oförmåga till arbete och senast vid fyllda 67 år, även om varaktig arbetsoförmåga då ännu icke är för handen. I 2 § stadgas, att varaktig oförmåga till arbete skall anses föreligga hos den, som befinnes till följd av ålderdom, sjukdom, vanförhet eller lyte vara ur stånd att vidare försörja sig genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter. Folkpension består av grundpension, vilken utgår utan behovsprövning, och tilläggs pension, vilken förutsätter dylik prövning. Grundpensionens årsbelopp är sammansatt av ett fast belopp om i regel 70 kronor och ett belopp utgörande $\frac{1}{10}$ av erlagda pensionsavgifter. Tilläggs pensionen är sedan 1938 års ingång graderad efter dyrort, för vilket ändamål riket är indelat i tre ortsgrupper. Tilläggs pensionens maximibelopp är för år räknat 250 kronor i ortsgrupp 1, som omfattar orter med de lägsta levnadskostnaderna, 350 kronor i ortsgrupp 2 och 450 kronor i ortsgrupp 3. Enligt i folkpensioneringslagen meddelade övergångsbestämmelser utgår tilläggs pension även till personer, som erhållit pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, men med hänsyn till att dessa icke komma i åtnjutande av den förbättring, som grundpensionen i allmänhet innebär i förhållande till avgiftspension enligt äldre lagstiftning, har tilläggs pensionens maximibelopp för dem satts 50 kronor högre än för andra eller till 300 kronor i ortsgrupp 1, 400 kronor i ortsgrupp 2 och 500 kronor i ortsgrupp 3. Behovsprövningen innebär, att den tilläggs pension, varom i det särskilda fallet är fråga, beräknas genom att från maximibeloppet draga $\frac{5}{10}$ av den pensionsberättigades årsinkomst i vad denna må överstiga 200 kronor. Vid uppskattning av dylik årsinkomst äro enligt 7 § i lagen vissa inkomstslag undantagna och vissa andra slag av inkomster på det sättet privilegierade, att de intill visst belopp, olika för de skilda ortsgrupperna, anses såsom obefintliga. Blindhetersättning är varken undantagen eller privilegierad. I fråga om äkta makar skall årsinkomsten för var och en av dem i regel beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst. — Enligt förordningen om invalidunderstöd kan under däri angivna omständigheter understöd utgå till vissa grupper av arbetsoförmögna, som icke äga rätt till folkpension.

Till utfyllande av bland annat folkpension, invalidunderstöd och blindhetersättning må kommun under vissa förutsättningar lämna understöd utan fattigvårds karaktär. Bestämmelserna härom återfinnas i *lagen den 18 juni 1937 (nr 384) om kommunala pensionstillskott m. m.*

Vad blindhetersättningens belopp beträffar föreslogo såväl *blindvårdssakkunniga* i sitt den 10 april 1922 avgivna betänkande som ock *rektorn* vid in-

stitutet och förskolan för blinda å Tomteboda *Gustaf Emanuel Ek*, vilken den 30 november 1931 på uppdrag avgav utredning och förslag rörande blindvårdens ordnande, att blindhetsersättningen skulle utgöra, för år räknat, det belopp, som motsvarade existensminimum för blind person, minskat med hälften av understödstagarens egen inkomst. Existensminimum beräknades till olika belopp, beroende på dyrorten. Kommunerna voro indelade i tre dyrortsgrupper. Medelunderstödet för varje blind beräknades komma att uppgå till 500 kronor.

I ett år 1933 å socialdepartementets lagbyrå *upprättat förslag* sattes ersättningsbeloppet för varje blind till det medelvärde, som blindhetsersättningen enligt de tidigare förslagen beräknats skola utgöra, eller till 500 kronor. På så sätt förorsakades ej några ökade kostnader för statsverket genom behovsprincipens övergivande.

I det förslag till förordning om blindhetsersättning m. m., som genom proposition nr 79 förelades 1934 års riksdag, hade ersättningsbeloppet satts till 500 kronor. Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, anförde bland annat, att denna ersättning icke torde bereda den blinde möjlighet att i alla delar av landet uppnå samma inkomst som flertalet seende arbetare. Då det emellertid vore ett önskemål, att de arbetande blinda om möjligt uppnådde samma sammanlagda inkomster som det stora flertalet seende arbetare, vore det att hoppas, att i samhällen med högre levnadskostnader vederbörande kommuner genom kommunala tillägg till blindhetsersättningen fyllde ut densamma.

I en i anledning av propositionen av herr Karlsson i Grängesberg m. fl. väckt motion, II: 533, föreslogs, bland annat, att ersättningen skulle bestämmas till 700 kronor för år räknat. Detta ersättningsbelopp vore enligt motionärernas mening absolut behöfligt som bidrag till täckande av de mest oundgängliga behoven för dem som på grund av sin nedsatta synförmåga saknade möjlighet att erhålla arbete i öppna arbetsmarknaden.

Andra lagutskottet, som behandlade propositionen och i samband därmed väckta motioner, anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 14, att utskottet med hänsyn till det dåvarande statsfinansiella läget icke kunde föreslå riksdagen att bestämma blindhetsersättningens belopp högre än som skett i propositionen eller till 500 kronor om året.

Vid 1936 års riksdag förelåg till behandling frågan om medgivande av privilegierad ställning för blindhetsersättning i folkpensionshänseende genom en då av herr Brännström i Burträsk väckt motion, II: 61, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 7 § i lagen om folkpensionering att inkomst av blindhetsersättning komme att upptagas bland de förmåner, som enligt nämnda lag intill visst belopp ej inräknades i den inkomst, som skulle läggas till grund för beräkning av tilläggspension.

Motionen behandlades av sammansatt stats- och andra lagutskott, som i sitt utlåtande, nr 6, hemställde att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll denna hemställan.

År 1937, då ortsgradering av tilläggspensioner och invalidunderstöd beslöts, väcktes inom riksdagen två motioner avseende de bestämmelser i lagen om folkpensionering, som reglera den till grund för tilläggspensionens bestämmande liggande inkomstberäkningen. I motionen nr 127 i första kammaren hemställdes sålunda, att riksdagen ville besluta sådan lagändring, att inkomst härflytande från blindhetsersättning undantoges vid beräkning av tilläggspension. I motionen nr 169 i andra kammaren yrkades, att riksdagen måtte besluta sådan lagändring, att blinda finge full folkpension oavsett av dem erhållen blindhetsersättning.

Dessa motioner behandlades av andra lagutskottet, som i sitt utlåtande nr 27 anförde:

Det i de nu till behandling föreliggande motionerna framförda önskemålet är enligt utskottets mening i hög grad behjärtansvärt. Visserligen har samma önskemål så sent som föregående år prövats av riksdagen och då avböjts, men utskottet har det oaktat kommit till den uppfattningen, att frågan är förtjänt av allvarligt övervägande. I viss mån torde densamma för övrigt komma i ett något annat läge, därest riksdagen, på sätt utskottet i det föregående förordat, godkänner Kungl. Maj:ts förslag om ortsgradering av folkpensionerna. Den tanken har sålunda exempelvis nämnts inom utskottet, att även blindhetsersättningen då borde graderas efter levnadskostnaderna. Även möjligheten att bereda de blinda en något ökad ersättning — så som för övriga invalider nyligen skett och vid bifall till det föreliggande lagförslaget ytterligare skulle bliva fallet — har, såsom framgår av den av utskottet särskilt för sig behandlade motionen II: 100, blivit framförd. Utskottet har emellertid för sin del icke ansett sig nu böra gå närmare in på de olika spörsmål, som här kunna uppställas, utan föreslår en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om en allsidig och förutsättningslös utredning, huruvida till blindhetsersättning berättigade personer genom ändringar i lagen om folkpensionering eller på annat sätt kunna beredas en förbättrad ekonomisk ställning.

Under hänvisning till vad utskottet anförut anhöll riksdagen i skrivelse till Konungen den 16 april 1937, nr 147, om en sådan utredning, som av utskottet föreslagits, samt om framläggande för riksdagen av de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda.

I ovannämnda vid 1937 års riksdag inom andra kammaren väckta motion, nr 100, hemställdes, att riksdagen måtte besluta höja blindhetsersättningen från 500 kronor till 750 kronor årligen.

Jämväl denna motion behandlades av andra lagutskottet, som i utlåtande, nr 28, i anledning av densamma anförde följande. Utskottet hade i sitt förut samma dag avgivna utlåtande nr 27 föreslagit riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig och förutsättningslös utredning, huruvida till blindhetsersättning berättigade personer genom ändring i folkpensioneringslagen eller på annat sätt kunde beredas en förbättrad ekonomisk ställning. I sin motivering till denna hemställan hade utskottet bland annat erinrat om förevarande motion. Utskottet ansåge till följd härav skäl icke föreligga för riksdagen att i anledning av den nu behandlade motionen vare sig vidtaga den i motionen ifrågasatta ändringen i förordningen om blindhetsersättning eller hos Kungl. Maj:t göra någon särskild framställning i ämnet. Utskottet hem-

ställdes därför, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Denna hemställan bifölls.

I anledning av riksdagens skrivelse den 16 april 1937, nr 147, uppdrog Kungl. Maj:t åt pensionsstyrelsen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Pensionsstyrelsen framlade den 23 december 1938 betänkande med förslag till vissa ändringar i förordningen om blindhetsersättning. Pensionsstyrelsen diskuterade närmare fem olika alternativ samt förordade för sin del, att ändringar skulle vidtagas i förordningen om blindhetsersättning av den innebörd, att ersättningen skulle såväl höjas som ortsgraderas på sådant sätt, att dess belopp i de olika ortsgrupperna skulle utgöra 600, 750 och 900 kronor. Vid ett genomförande av pensionsstyrelsens förslag beräknades uppstå en total kostnadsökning av 415 000 kronor. Statens kostnader komme därvid att ökas med 440 000 kronor, varemot kommunernas kostnader — genom nedsättning av kostnaderna för tilläggs pensioner — beräknades bli minskade med 25 000 kronor.

Över pensionsstyrelsens förslag avgåvos yttranden av socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, medicinalstyrelsen, statskontoret, socialvårdskommittén, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Kopparbergs och Norrbottens län, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och de blindas förening u. p. a. Vid några av de avgivna yttrandena funnos fogade yttranden av underlydande myndigheter. Förslaget tillstyrktes eller lämnades utan erinran i det övervägande flertalet yttranden. Uttalanden av annan innebörd gjordes endast av socialvårdskommitténs majoritet, Kopparbergs läns fattigvårds- och barnavårdsförbund, statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent i nionde distriktet samt en minoritet inom riksförsäkringsanstalten. Av innehållet i yttrandena återgives här följande uttalande av socialvårdskommittén:

Kommittén, som erhållit i uppdrag att företaga en översyn över socialvårdens olika grenar, läser icke kunna underlåta att även upptaga förordningen om blindhetsersättning till granskning. Det kan heller icke bortses från att skäl förefinnas för att jämväl andra personer med stadigvarande lyte böra komma i åtnjutande av samhällelig hjälp i särskilt för dem avpassade former. I en rationellt utformad socialvård böra dessa förhållanden beaktas och socialvården i allmänhet mera differentieras än vad som nu är förhållandet. Vid en avvägning av understödsbeloppen för personer, som hava svåra lyten, bör uppenbarligen tillses, att i möjligaste mån enhetliga grunder tillämpas. Kommittén är av dessa skäl tveksam om lämpligheten av att nu genomföra en förändring av blindhetsersättningen, som innebär en förhöjning av ersättningsbeloppen, och i samband därmed genomförande av en dyrortsgruppering. Kommittén är visserligen ense med pensionsstyrelsen därom, att vid utmätande av blindhetsersättningens belopp viss hänsyn bör tagas till skilda orters levnadskostnader, men det vill synas kommittén, att med ett genomförande av denna förbättring bör anstå till dess förordningen blivit föremål för en närmare granskning.

Två reservanter inom socialvårdskommittén (t. f. generaldirektören Höjer och byråchefen Bexelius) ansågo, att de blindas ställning borde förbättras

genom dyrortsgradering av blindhetsersättningen i enlighet med pensionsstyrelsens förslag, samt anförde som skäl härför, bland annat, att en ortsgradering av blindhetsersättningen vore en klar och ofrånkomlig konsekvens av ortsgraderingen av tilläggspensioner, att en höjning av ersättningen i billigaste ortsgрупп från 500 till 600 kronor vore befogad bland annat med hänsyn till den allmänna höjningen av tilläggspensionerna, att det förhållandet, att alla personer med svåra lyten icke omedelbart kunde erhålla understöd efter i möjligaste mån enhetliga grunder, icke rimligen borde utgöra skäl att även undanskjuta frågan om en förbättring av de blindas ställning, vilken fråga kunde lösas utan uppskov, samt att icke alla reformer på socialvårdens område borde stoppas i avvaktan på den säkerligen ganska avlägsna tidpunkt, när socialvårdskommittén avslutat sin översyn av lagstiftningen på nämnda område.

Med skrivelse den 28 november 1940 framlade pensionsstyrelsen en inom styrelsen verkställd utredning rörande de vägar, som kunde vara framkomliga för att med hänsyn till levnadskostnadsstegringen förbättra folkpensionerna. Därvid föreslogs dyrtidsförhöjning med två extra månadsutbetalningar årligen. Styrelsen anförde bland annat följande:

För det övervägande antal till blindhetsersättning berättigade personer, vilka sakna egen inkomst eller åtnjuta endast obetydlig sådan, finnes även möjlighet att erhålla tilläggspension eller invalidunderstöd och således även dyrtidstillägg härå enligt föreslagna grunder, i den mån blindhetsersättningen jämte eventuell annan inkomst icke lägger hinder i vägen. Beträffande blindhetsersättning torde sålunda icke samma skäl för ett generellt dyrtidstillägg föreligga som i fråga om folkpension och invalidunderstöd. Å andra sidan är det emellertid, med hänsyn till arten av de blindas lyte, uppenbart, att de nödvändiga levnadskostnaderna för dem i regel uppgå till väsentligt högre belopp än levnadskostnaderna för de flesta på grund av sjukdom eller ålder arbetsförmögna personer. Det synes därför skäligt att även beträffande blindhetsersättningen företaga en dyrtidsförhöjning med ett eller två månadsbelopp.

I den proposition, nr 41, varigenom förslag till förordning om dyrtidstillägg å blindhetsersättning framlades för 1941 års riksdag anförde t. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Bergquist, bland annat följande:

En höjning av den ersättning, som för närvarande utgår till de blinda, synes vara av omständigheterna påkallad. För genomförande av en sådan höjning äro enligt de utredningar, som verkställts av pensionsstyrelsen, olika vägar möjliga. Valet synes mig böra stå mellan förslaget om dyrortsgradering och samtidigt höjning av blindhetsersättningen till 600, 750 och 900 kronor i de olika ortsgруппerna, å ena sidan, samt förslaget om dyrtidstillägg, å den andra. I nuvarande läge delar jag den uppfattning, åt vilken majoriteten inom socialvårdskommittén givit uttryck, att man under pågående omfattande utredningsarbete inom socialvården icke bör vidtaga åtgärder, vilka kunna föregripa kommitténs blivande förslag. Med hänsyn härtill synas för närvarande endast sådana anstalter böra vidtagas, att de blinda erhålla ett skäligt tillägg till blindhetsersättningen såsom kompensation för den av nu rådande krisförhållanden föranledda levnadskostnadsstegringen.

Departementschefen föreslog ett dyrtidstillägg, motsvarande två månadsutbetalningar av blindhetsersättningen.

I anledning av propositionen väcktes inom andra kammaren en motion, nr 244, av herr Senander m. fl. I motionen hemställdes, att riksdagen måtte besluta godkänna det av pensionsstyrelsen i skrivelse den 23 december 1938 framlagda förslaget om ändringar i förordningen om blindhetsersättning och att dyrtidstillägg i enlighet med vad som föreslagits i propositionen måtte utgå på de i pensionsstyrelsens förslag angivna beloppen samt alternativt att de i propositionen föreslagna dyrtidstilläggen måtte höjas så, att tre extra månadsersättningar utbetalades såsom tillägg till blindhetsersättningarna.

Sammansatt stats- och andra lagutskott, som behandlade propositionen och motionen, anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 2, att utskottet ansåge en höjning av den ersättning som utginge till de blinda vara av behovet påkallad. Utskottet anslöte sig till det i propositionen framlagda förslaget, att denna höjning skulle erhålla karaktären av en kompensation för den ökning av levnadskostnaderna, som inträtt till följd av det rådande krisläget. Utskottet kunde alltså icke biträda det i motionen II: 244 framställda yrkandet, att en dyrortsgradering av blindhetsersättningen för det dåvarande borde genomföras.

I ovannämnda proposition nr 79 vid 1934 års riksdag anförde föredragande departementschefen beträffande det i 2 § d) i förordningen om blindhetsersättning förekommande stadgandet, att sådan ersättning ej må utgå till den, som blivit blind efter fyllda 60 år:

Enligt min mening är det en betydande skillnad mellan dem som ha att framleva hela eller större delen av sitt liv som blinda och dem som drabbats av blindheten först på ålderdomen. Olika meningar kunna naturligtvis föreligga huruvida det är lämpligt att sätta gränsen vid 60 år. Med hänsyn till de betydande utgifter, införande av blindhetsersättning i den i 1933 års förslag angivna omfattningen medför för statsverket, har jag icke ansett mig för närvarande kunna förorda en för de blinda förmånligare bestämmelse i detta hänseende.

I detta sammanhang må omnämnas, att en i 1933 års förslag åberopad undersökning, som verkställdes av statistiska centralbyrån på grundval av vissa preliminära siffror ur 1930 års folkräkningsmaterial, utvisar, att av de i folkräkningsmaterialet upptagna, till ett antal av cirka 5 800 beräknade personer, vilka enligt folkräkningsmaterialet skulle vara fullständigt blinda eller i avsaknad av ledsyn, cirka 2 330 personer blivit blinda eller förlorat ledsynen efter fyllda 60 år.

I motionen II: 533 av herr Karlsson i Grängesberg m. fl. hemställdes, att 2 § i förordningen måtte underkastas sådan ändring, att rätten till blindhetsersättning bortföle först om blindheten uppkommit efter fyllda 67 år.

Andra lagutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 14), att den föreslagna höjningen av åldersgränsen skulle medföra en mycket av-

sevärd förhöjning av det belopp, som statskassan skulle behöva ställa till förfogande för blindhetsersättningar, samt att statsekonomiska skäl lade hinder i vägen för en sådan ändring.

De ändringar i förordningen om blindhetsersättning, som pensionsstyrelsen föreslagit i ovannämnda skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 december 1938, avsågo icke att utsträcka rätten till blindhetsersättning till andra grupper än dem, som för närvarande äga uppbära sådan ersättning.

Vid 1939 års riksdag hemställde herr Nordström i Kramfors m. fl., att riksdagen för sin del ville besluta sådana ändrade grunder för erhållande av blindhetsersättning, att vissa i motionen angivna synpunkter vunne beaktande. I motionen framhölls såsom en orättvisa, att den som blivit blind efter fyllda 60 år vore undantagen från rätt till blindhetsersättning.

Andra lagutskottet anförde i sitt över motionen avgivna utlåtande nr 4 följande:

Frågan om beredande av en förbättrad ekonomisk ställning åt dem, som drabbats av blindhet efter fyllda 60 år, samt åt sådana personer med avsevärt nedsatt synförmåga, vilka icke äro berättigade till blindhetsersättning, är otvivelaktigt ett spörsmål, som är förtjänt av statsmakternas uppmärksamhet. Utskottet får emellertid framhålla, att de, som på grund av blindhet eller avsevärt nedsatt synförmåga måste anses varaktigt oförmögna till arbete, jämväl med nu gällande lagstiftning kunna, om övriga förutsättningar föreligga, erhålla folkpension eller i förekommande fall invalidunderstöd. Vid en prövning av de spörsmål, som beröras i förevarande motion, måste enligt utskottets mening hänsyn tagas även till dem, vilka på grund av andra lyten befinna sig i ett kanske lika svårt läge som de befolkningsgrupper, om vilka nu är fråga.

Såsom av utskottets ovan lämnade redogörelse framgår, har 1937 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om allsidig utredning, huruvida till blindhetsersättning berättigade personer genom ändringar i lagen om folkpensionering eller på annat sätt kunna beredas en förbättrad ekonomisk ställning, samt om framläggande för riksdagen av de förslag, till vilka utredningen kan föranleda. Sedan Kungl. Maj:t med anledning därav uppdragit åt pensionsstyrelsen att verkställa sådan utredning, har styrelsen den 23 december 1938 avgivit förslag till vissa ändringar i förordningen om blindhetsersättning. Det sätt, på vilket nämnda förordning framdeles kan bliva utformad, måste enligt utskottets åsikt tillmätas betydelse för bedömningen av de frågor, som behandlas i nu förevarande motion. Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om det uppdrag, som lämnats socialvårdskommittén. Denna tillkommer det bland annat att verkställa en granskning av lagstiftningen rörande såväl socialförsäkringen som övriga socialpolitiska åtgärder. Det torde icke vara uteslutet, att kommittén kommer att taga bestämmelserna angående blindhetsersättning och därmed sammanhängande spörsmål under omprövning. Med hänsyn till vad sålunda anförts anser utskottet, att riksdagen icke bör för närvarande taga ställning till de frågor, som beröras i den föreliggande motionen.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd, vilken hemställan bifölls.

Utskottet.

Enligt förordningen den 20 april 1934 om blindhetsersättning är blind person berättigad till blindhetsersättning med ett belopp av 500 kronor för år räknat. Från rätt till sådan ersättning stadgas dock en del undantag, bland annat för den som blivit blind efter fyllda sextio år, den som enligt gällande bestämmelser om blindundervisning är skolpliktig och den som uppsåtligt ådragit sig blindhet. Från rätt till blindhetsersättning må för viss tid uteslutas bland andra den som ådragit sig blindhet genom grov vårdslöshet.

I förevarande motion hemställs, att blindhetsersättningens belopp måtte höjas till 650 kronor, att nyssnämnda åldersgräns fastställas till sextiosju år, att de två övriga nu angivna undantagen från rätt till ersättning slopas samt att bestämmelsen om uteslutande för viss tid av rätt till ersättning för person som genom grov vårdslöshet ådragit sig blindhet upphäves.

Önskemålet att blinda personer skola erhålla en förbättrad ekonomisk ställning är enligt utskottets mening i hög grad behjärtansvärt. Härvid måste beaktas — förutom svårigheten för den blinde att genom eget arbete förvärva medel till sitt uppehälle — den rent humanitära synpunkten att den tunga bördan som den blindes lyte redan i och för sig utgör icke ökas genom svårigheter av ekonomisk art.

Vad angår den i motionen berörda frågan om höjning av blindhetsersättningens belopp bör framhållas, att från och med år 1941 dyrtidstillägg utgått å dylik ersättning, vilket tillägg för innevarande budgetår uppgår till 208 kronor. Vidare är att märka, att flertalet personer som åtnjuta blindhetsersättning torde få anses vara till arbete varaktigt oförmögna i folkpensioneringslagens mening och följaktligen äga rätt till folkpension. Blindhetsersättningen anses emellertid såsom inkomst vid tillämpningen av 6 § 2 mom. folkpensioneringslagen och inverkar följaktligen å tilläggspensionens belopp. En ogift blind person som saknar annan inkomst får på grund av sistnämnda bestämmelse vidkännas avdrag å sin tilläggspension med 150 kronor.

Ehuru till blindhetsersättning berättigade personer sålunda i många fall torde vara berättigade till tilläggspension jämte dyrtidstillägg därå och förstärkning av pensionen, läser det dock icke kunna bestridas, att en förbättring av deras ekonomiska ställning är synnerligen önskvärd. Förevarande spörsmål torde också komma att beaktas vid socialvårdskommitténs utredningsarbete. Emellertid läser åtskillig tid dröja innan resultatet av socialvårdskommitténs arbete i denna del kan komma att bli föremål för ställningstagande från statsmakternas sida. På grund härav vill utskottet föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande av förslag till en provisorisk förbättring av blindhetsersättningarna. Denna utredning bör kunna bedrivas så skyndsamt, att förslag i ämnet kan föreläggas innevarande års riksdag. Utredningen bör givetvis icke föregripa den slutliga utformningen av bestämmelserna angående de förmåner, som komma att utgå till de blinda av allmänna medel.

Frågan om förutsättningarna för rätt till blindhetsersättning torde ävenledes komma att behandlas av socialvårdskommittén. Kommitténs arbete i

denna del synes böra avvaktas, innan riksdagen tager ställning till de i motionen härutinnan föreslagna ändringarna.

Utskottet förutsätter, att frågan om definitiv förbättring av de blindas ställning kommer att prövas av kommittén så skyndsamt som möjligt.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och om möjligt till innevarande års riksdag framlägga förslag till provisorisk förbättring av blindhetsersättningar; samt

B. att motionen, i den mån den icke besvarats genom vad utskottet under A. anförts, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 februari 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Holmbäck, Linder, Wistrand, Olof Carlsson, Björkman**, *Hage* och *Hallagård*;

från andra kammaren: herrar *Nilson* i Eskilstuna, *Hermansson*, fru *Johansson*, herrar *Larsson* i Östersund, *Carlsson* i Bakeröd, *Andersson* i Eskilstuna, *Andersson* i Gisselås och *Lundberg* i Uppsala.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.